

Protiromská nenávist v éře sociálních sítí: Zrcadlo nenávisti – data, analýzy, souvislosti

Kulatý stůl – 17. 9. 2025, Praha

Projekt Oda na kames – To nechceš, Registrační číslo projektu: CZ.03.02.01/00/22_044/0002152

Financováno
Evropskou unií

ÚVODNÍ SLOVO

Andrea Bučková, advokační a analytická odbornice ARA ART, z.s.

Viktor Kunderák, ředitel Odboru lidských práv a ochrany menšin

Daniela Havlíková, zástupkyně EK pro Akt o digitálních službách v ČR

Co přinesl projekt Oda na kames – To nechceš: Aktivity, přístupy a zjištění z monitoringu protiromských projevů

Hlavní téma a zaměření projektu:

Boj proti nenávistným
projevům a
předsudečnému násilí
vůči romské menšině

Období realizace:

10/2023 - 09/2025

Financování:

Operační program
Zaměstnanost plus
2021-2027

Územní působnost:

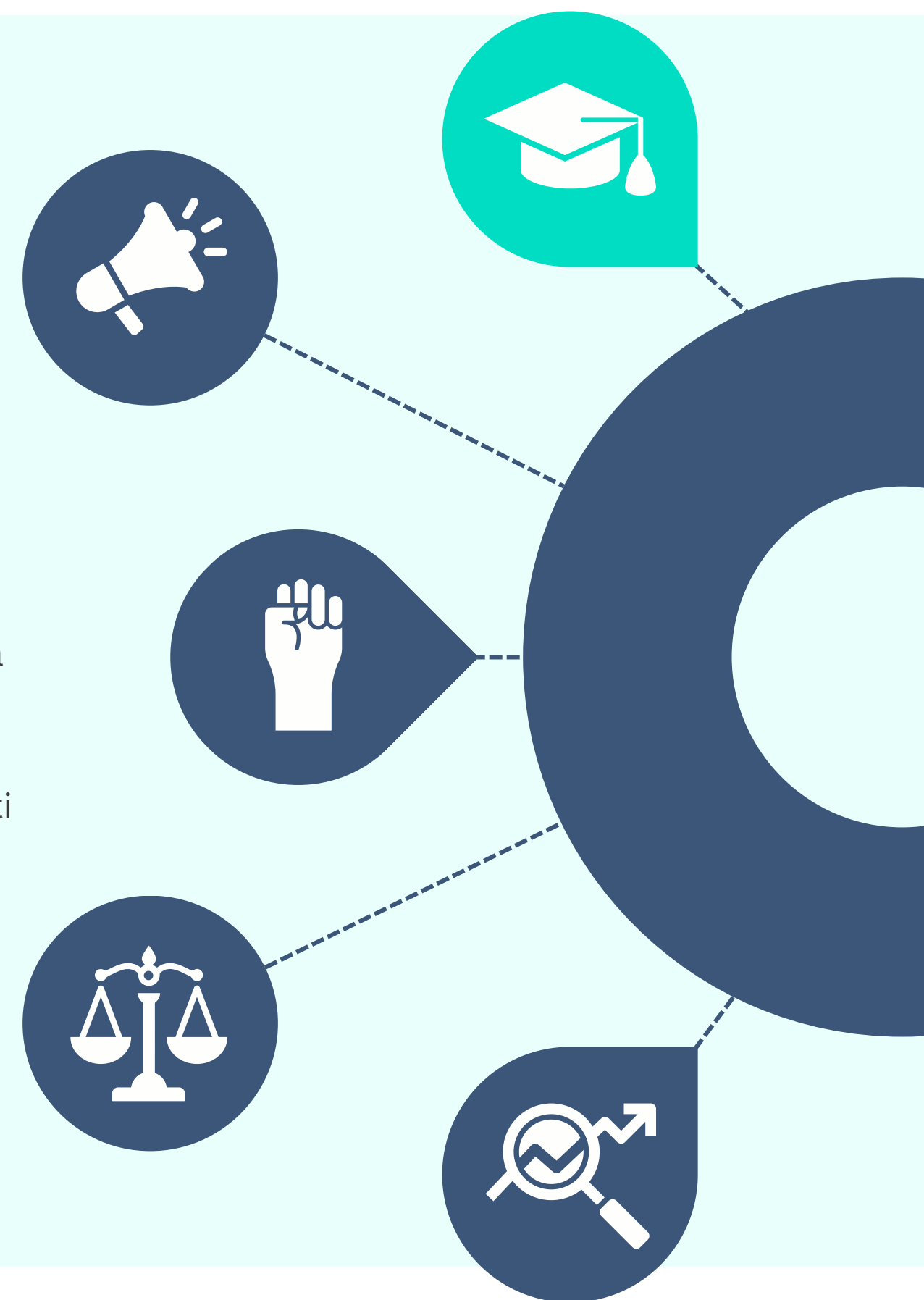
Celorepubliková

SOUHRNNĚ O AKTIVITÁCH

Edukace sociálních, terénních sociálních
a terénních pracovníků a pracovníc

Dílčí cíl: prohloubit znalosti a poznatky účastnické skupiny za účelem efektivnějšího a adresnějšího poskytování služeb klientům a klientkám - důraz na SVL.

- komplexní **40 hodinový** vzdělávací program
 - lokality: **Ostrava, Ústí nad Labem**
 - 54 absolventů/absolventek
 - v úvodu jeden akreditovaný tematický program, koncem r. 2024 tři nové akreditované programy
 - od 05/2025 jsme na MV ČR akreditovanou vzdělávací institucí
- obsahová struktura - **pět témat:**
 - Sociokulturní specifika Romů s ohledem na intersekcionalitu;
 - Anticiganismus/ protiromský rasismus;
 - Vliv intersekcionality na sociální nerovnosti zranitelných osob s důrazem na Romy a Romky;
 - Právní ochrana v boji proti diskriminaci a protiromskému rasismu;
 - Genderově podmíněné a domácí násilí u osob ze zranitelného nebo vyloučeného prostředí se specifickým zaměřením na romské ženy a LGBTQ+ romskou komunitu

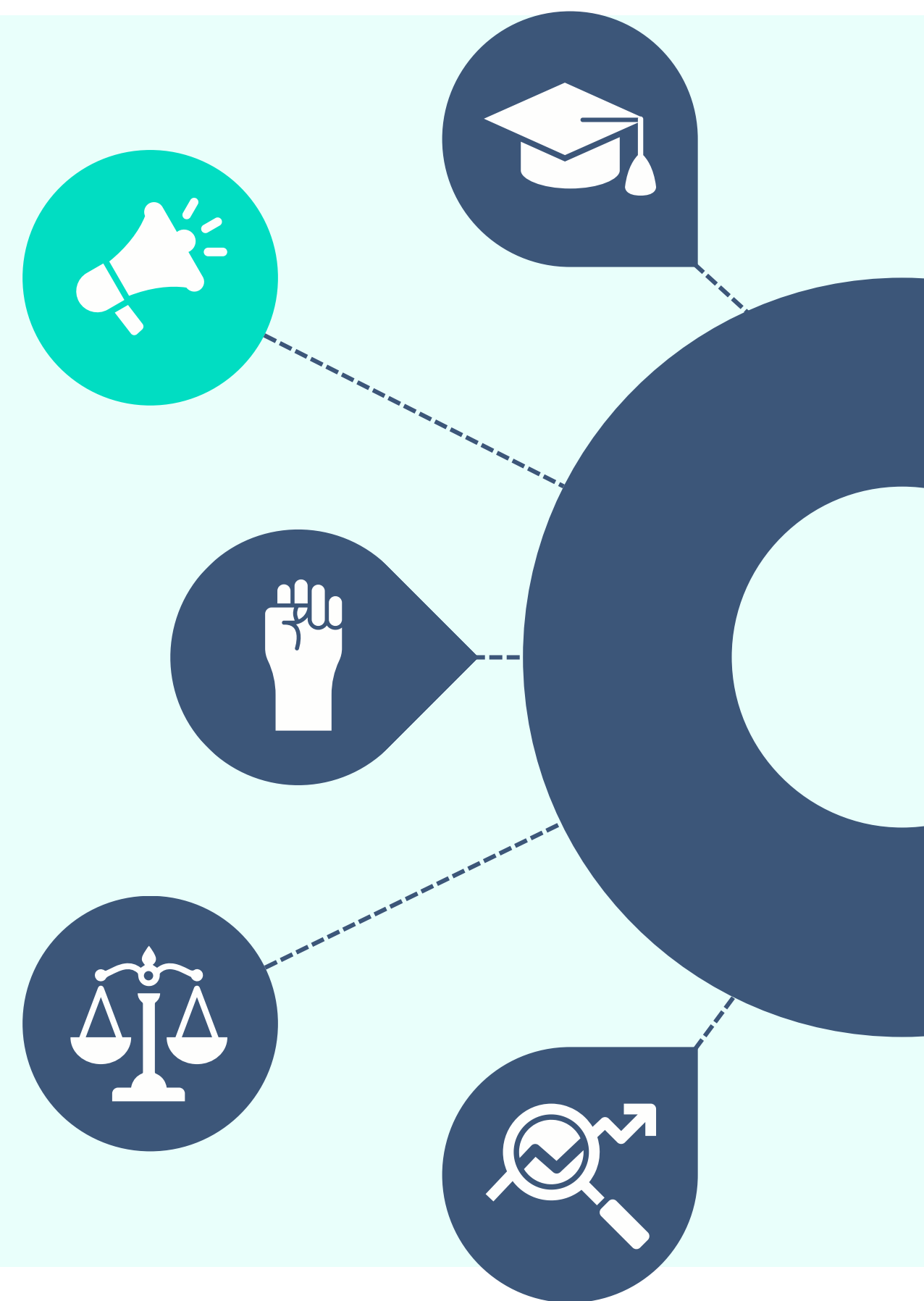

SOUHRNNĚ O AKTIVITÁCH

Osvětová a informační kampaň

Dílčí cíl: zvýšení povědomí a informovanosti romského obyvatelstva v boji proti nenávistným projevům a diskriminaci.

- moderovaná právní poradna **(S)právně pro Romky a Romy** formou živého vysílání na FB ARA ART 1x do měsíce (témata: vzdělávání, zdraví, bydlení, přístup ke službám, povodně, nenávistné projevy na sociálních sítích)
- **infografiky** - cílené na nahlašování problematických komentářů, tipy jak reagovat na nenávistné komentáře
- série **tématických videospotů** obsahově věnované nerovnému zacházení

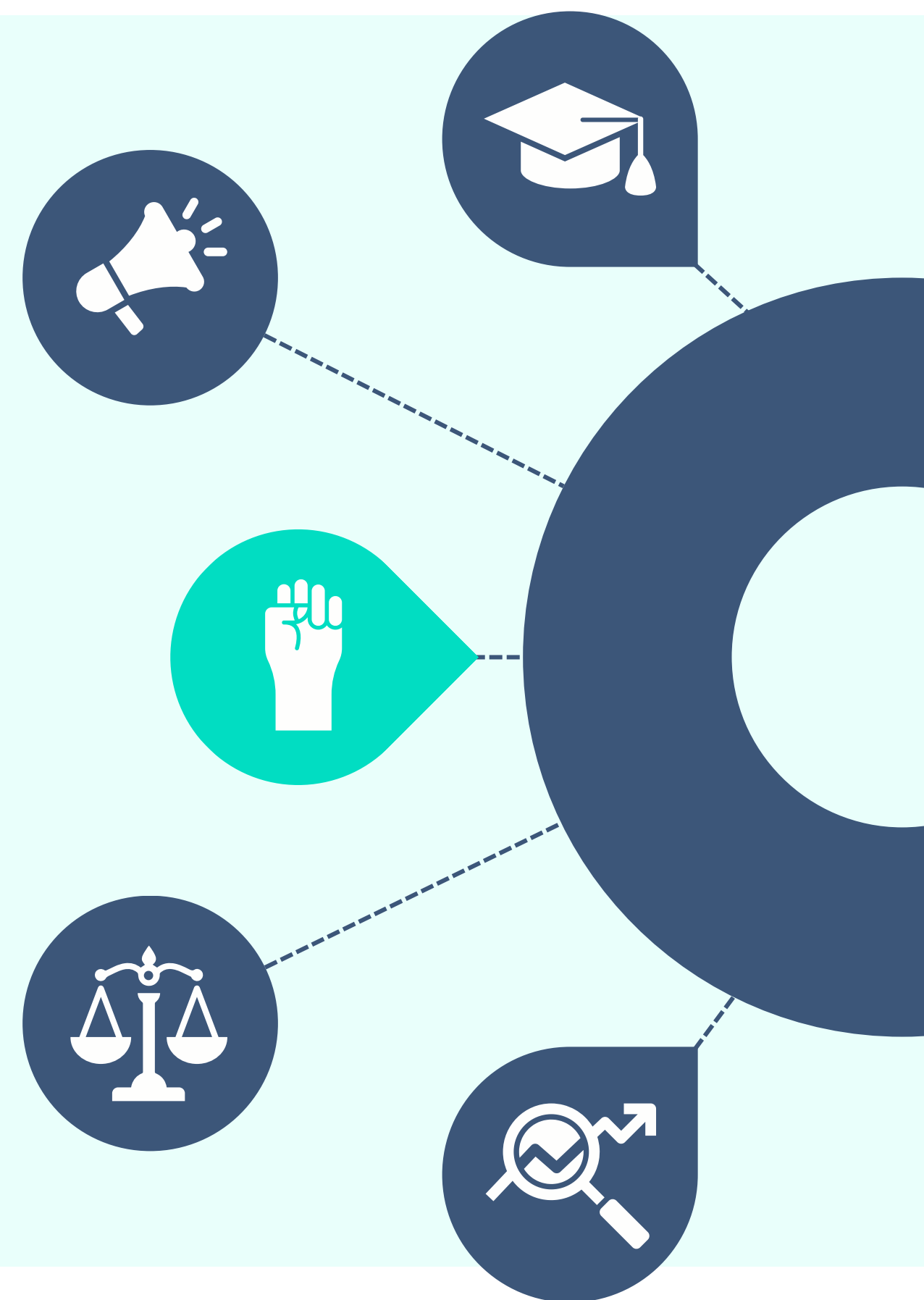

SOUHRNNĚ O AKTIVITÁCH

Advokační aktivity

Dílčí cíl: zintenzivnit odborný a veřejný dialog o potřebnosti systémových řešení proti přetrvávajícímu anticikanismu/romskému rasismu.

- připomínkování dokumentů legislativní a nelegislativní povahy
- jednání se zástupci a zástupkyněmi ÚV ČR k tématu protiromských projevů na základě iniciativy ARA ART
- představení a zveřejnění **předběžných zjištění** z monitoringu protiromských projevů v online prostoru
- zorganizování **2 národních kulatých stolů**
- **analytický výstup** - data a zjištění jako posílení argumentace

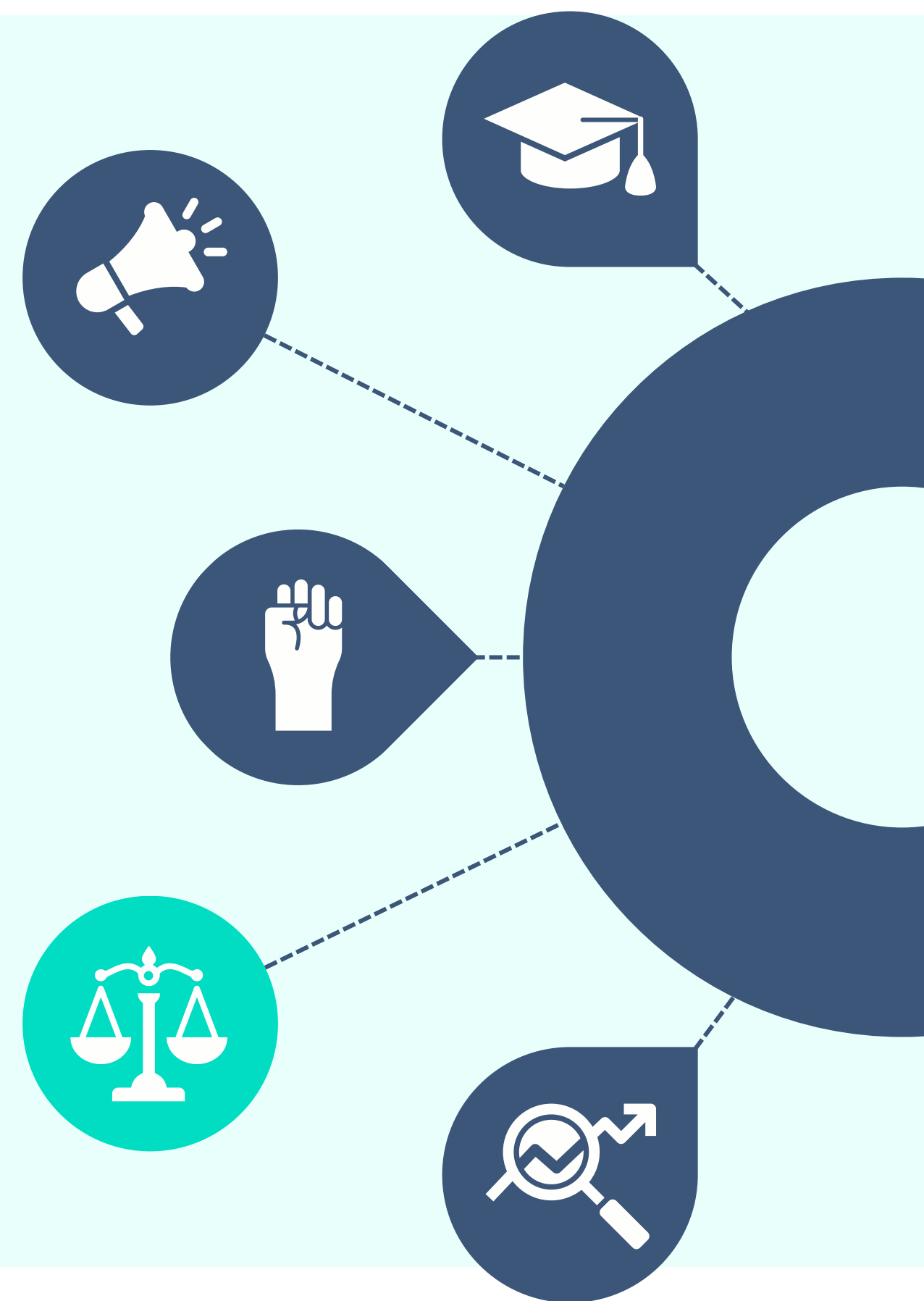

SOUHRNNĚ O AKTIVITÁCH

Poskytování bezplatné právní pomoci a poradenství

Dílčí cíl: *přispět ke zlepšení dostupnosti právních služeb a posílit jejich právní ochranu.*

- forma kontaktu: kromě všeobecně známých - **online poradna Řeknu.to**
- aktuálně: **52 osob** - 38% dlouhodobí klienti/tky
- nad rámec projektových závazků - letní mobilní poradna, komunitní poradenské setkání

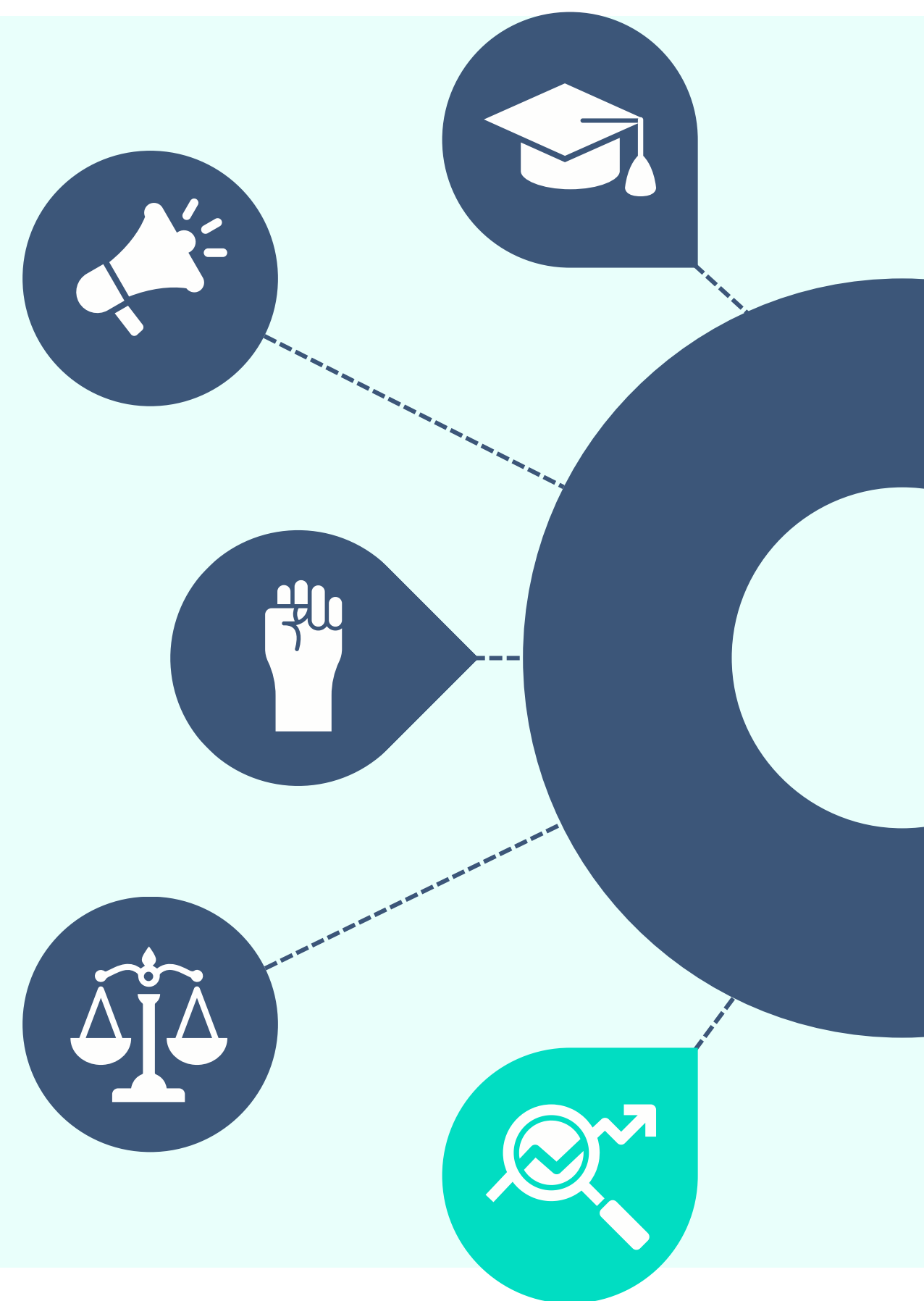

SOUHRNNĚ O AKTIVITÁCH

Monitoring a analýza nenávistných projevů a předsudečného násilí

Dílčí cíl: **mapováním a zanalyzováním aktuální situace přispět k rozšíření znalostní úroveň odborné a široké veřejnosti o problematice nenávistných projevů v kontextu intersekcionální diskriminace romské menšiny, zvláště v online prostředí.**

- online a offline forma = odlišné metodologické postupy
- online monitoring - primárně mapování a analytický přehled trendů a narativů
- offline monitoring - úzce propojený s přímou právní podporou, poradenstvím (interní záznamy)

OBECNĚ O ANALYTICKÉ ZPRÁVĚ

Cíl zprávy

Porozumění tématu protiromských projevů i z pohledu intersekcionality, rozšíření znalostní úrovně.

Zpráva nehodnotí sledované příspěvky z právního hlediska

Zkoumané období: 12/2023 – 07/2025

Počet analyzovaných článků: 10 644

Nástroje:

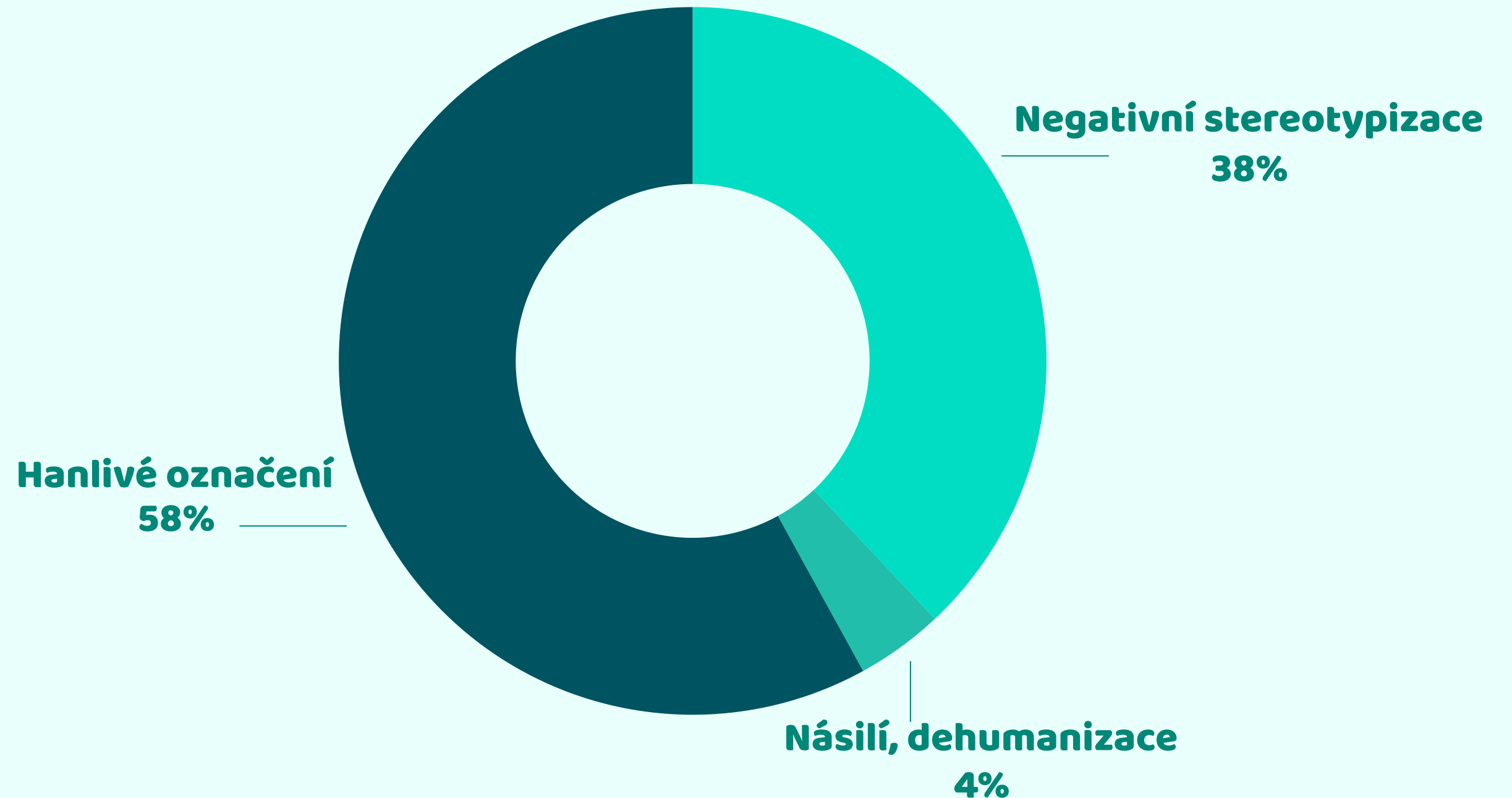
sledování pomocí 23 klíčových slov, aplikace MediaBoard

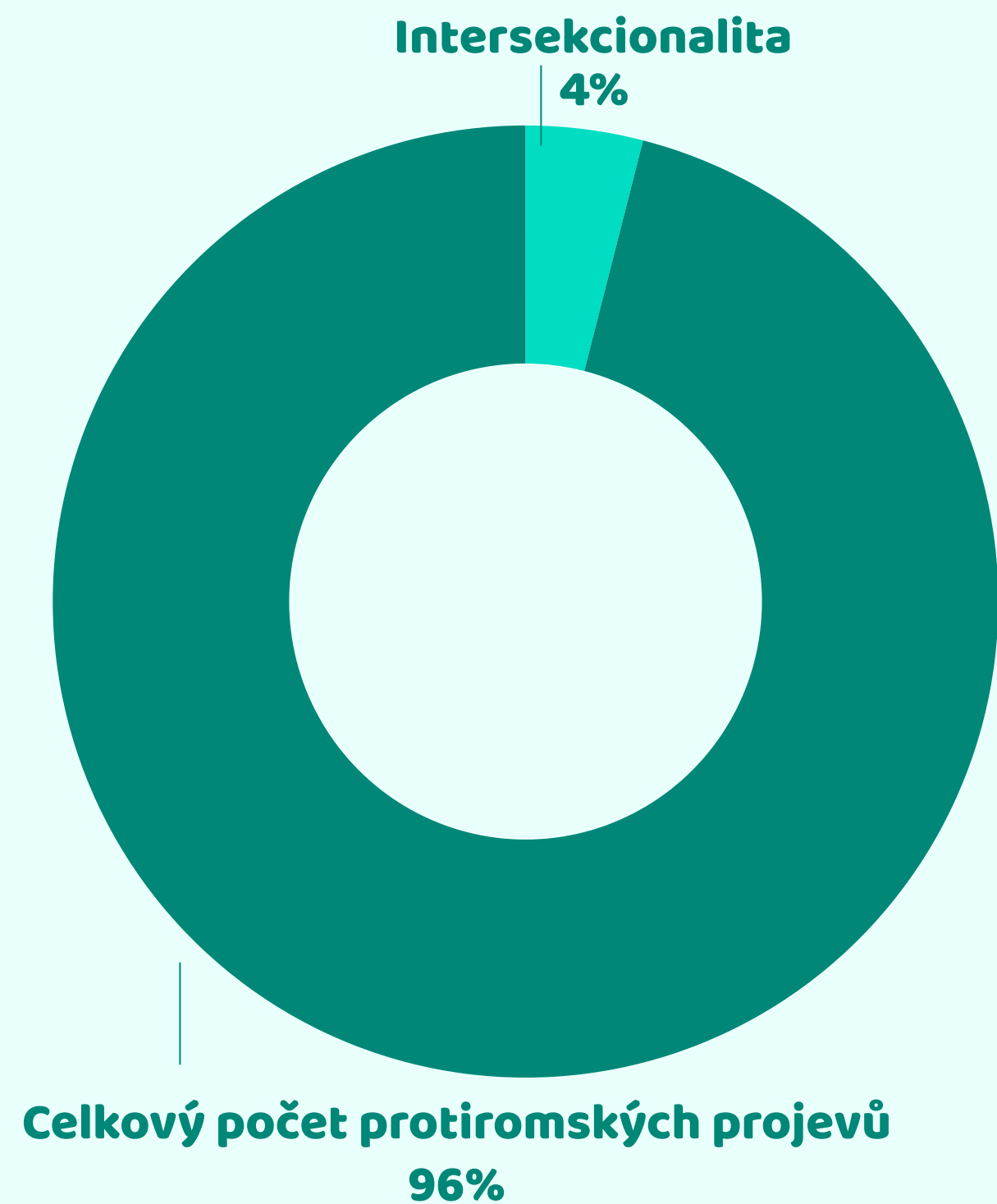

TYPOLOGIE PROTIROMSKÝCH PROJEVŮ

Komentář:

- **Negativní stereotypizace** – nejčastěji vyskytující se výrazy: nepřizpůsobiví, nemakačenko
- **Hanlivé označení** – nejčastěji vyskytující se výrazy: cigán/cikán, cigoš, hnědočeši
- **Násilí, dehumanizace** – obsahovaly výzvy k násilí, nebo prvky dehumanizace, vnímání romské populace jako bezpečnostní hrozby

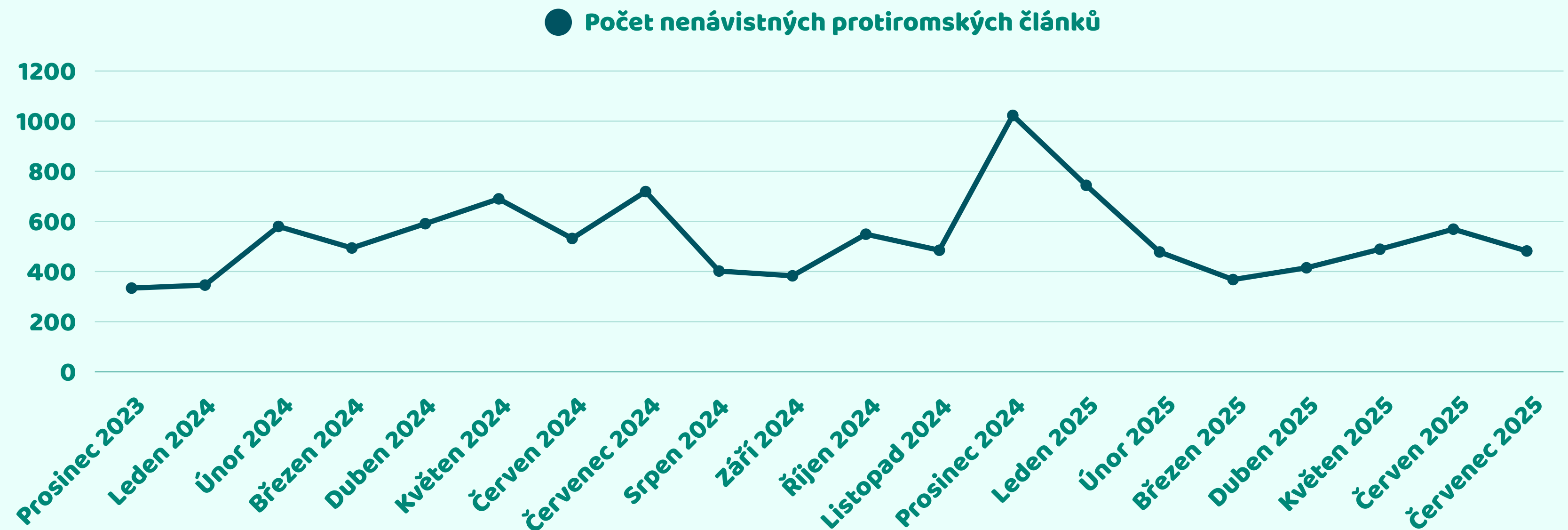

ROZMĚR INTERSEKCIONALITY

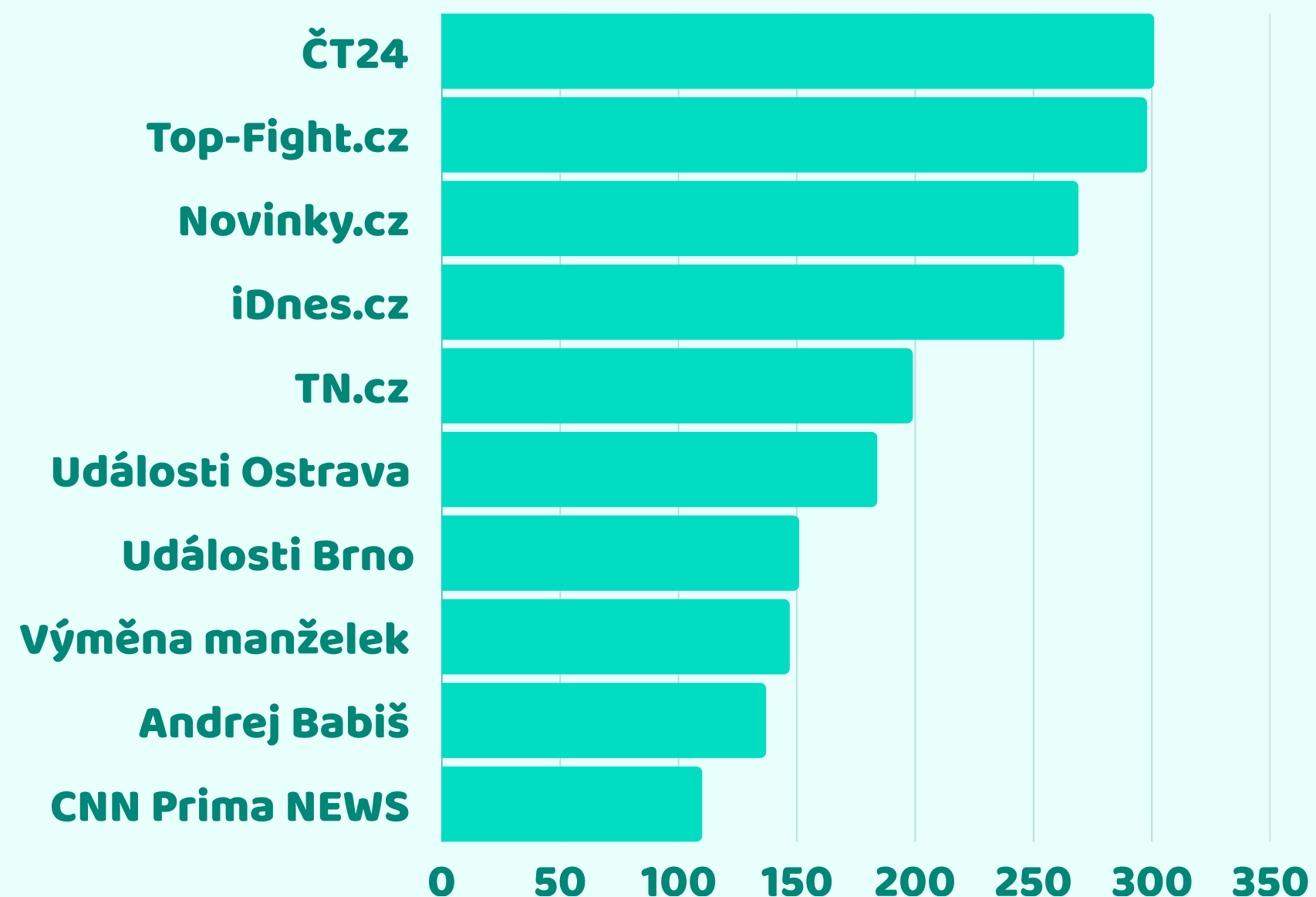
Komentář: Intersekcionalita – nejčastější kombinace v protiromských projevech: etnicita + pohlaví, etnicita + sexuální orientace / genderová identita

DYNAMICKÝ VÝVOJ POČTU NENÁVISTNÝCH PROTIROMSKÝCH ČLÁNKŮ V OBDOBÍ 12/2023 - 07/2025

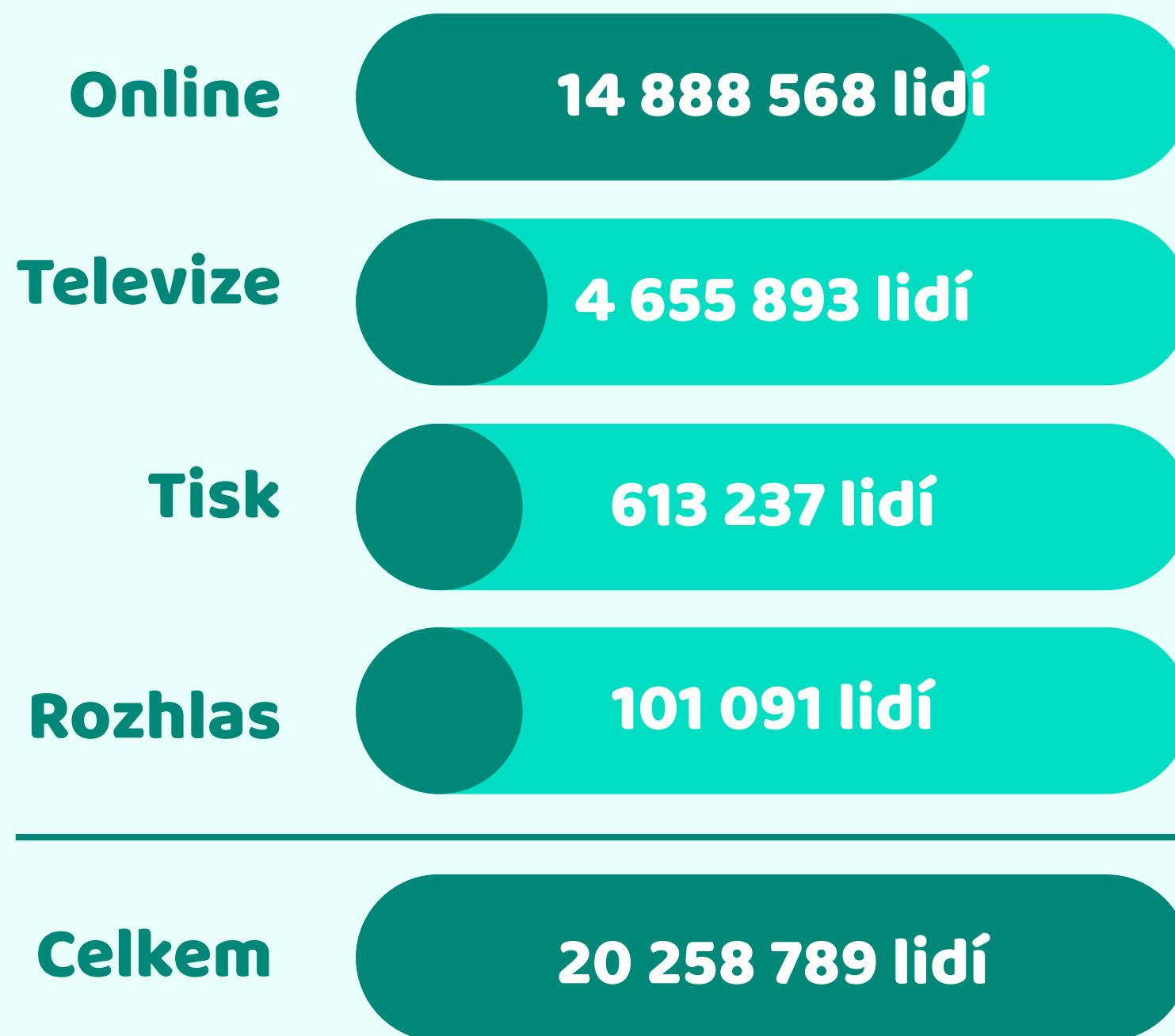

PŘEHLED PROFILŮ S NEJVYŠŠÍM POČTEM PŘÍSPĚVKŮ OBSAHUJÍCÍCH PROTIROMSKÉ PROJEVY

Přehled profilů s nejvyšším počtem příspěvků obsahujících protiromské projevy

Dosah protiromských projevů

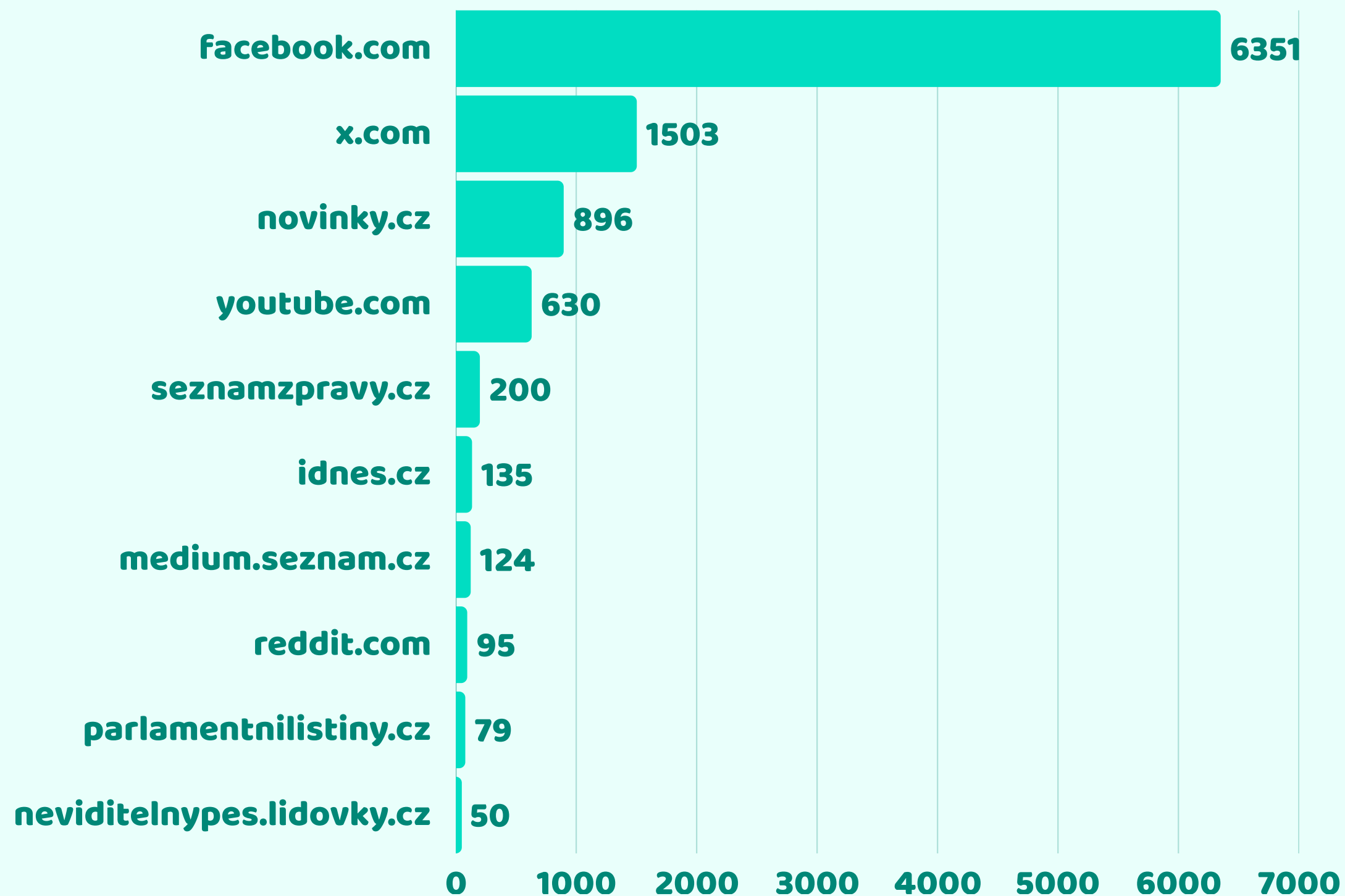
DOSA PROTIROMSKÝCH PROJEVŮ

Komentář: Graf znázorňuje dosah článků obsahujících nenávistné projevy, včetně diskusí pod příspěvky. Dosah udává odhadovaný počet uživatelů, kteří se s nenávistným obsahem setkali prostřednictvím zobrazení, interakcí nebo sdílení. Data ukazují rozdílnou intenzitu šíření protiromských projevů podle typu mediálního zdroje. Skutečný dosah je vyšší, protože pro některé kategorie nejsou veřejně dostupná data o dosahu, například u sociálních médií, kde je počet nenávistných projevů nejvyšší. Kategorie „Online“ zahrnuje články, které jsou dostupné na internetových portálech, například zpravodajské servery, odborné a tematické weby či blogové platformy.

NEJČASTĚJŠÍ ZDROJE PROTIROMSKÝCH PROJEVŮ

Komentář: Graf čznázorňuje 10 uživatelských profilů, které publikovaly největší počet příspěvků obsahujících, nebo pod nimiž se objevovaly nenávistné projevy vůči Romkám a Romům.

Nejčastější zdroje článků s protiromskými projevy

PŘEHLED INTERAKCÍ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

Facebook

33 238 lajků

4 103 komeňářů

1 140 sdílení

 27 121
 1 543
 3 196
 92
 72
 1 218

X.com

8 480 lajků

297 retweetů

491 455 zhlédnutí

1 170 komentářů

Instagram

2 092 lajků

118 komentářů

TikTok

21 958 zhlédnutí

1 812 lajků

207 komentářů

36 sdílení

YouTube

12 358 zhlédnutí

538 lajků

115 komentářů

Facebook

- dominantní platforma: nejvyšší počet interakcí, nejintenzivnější prostor pro šíření stereotypů, nenávisti a hate speech
- identifikován jako nejrizikovější prostor pro šíření anticikanismu kvůli rozsahu, emočnímu zapojení a nedostatečné moderaci

Platforma X (bývalý Twitter)

- vysoký dosah (491 455 zobrazení), ale nízká interaktivita; funguje jako tichý, ale rychlý kanál distribuce narativů

TikTok

- nízký výskyt v datech
- specifický znak sítě - využívání neutrálních, neetnizovaných označení, obsahuje vizuální stigmatizaci a ponižování Romů a Romek
- sdílejí rychlou virálnost, čímž zvyšují potenciál šíření vizuálních stereotypů i bez explicitního jazyka protiromské nenávisti

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Online prostor = výrazné prostředí pro šíření protiromských narativů, které navazují na historické stereotypy a rasistické konstrukty.

Protiromské projevy využívající jazyk stereotypů a kolektivního znevažování, slouží jako mechanismus symbolického vylučování, potlačují individuální rozmanitost Romů a Romek, posilují jejich homogenní a stigmatizující vnímání duševního zdraví Romů a Romek je vážně ovlivňováno stigmatizací a anticiganismem, přesto zůstává zásadně opomíjenou oblastí.

Opakované vzorce protiromských projevů:

- reakční spouštěče nejsou vždy obsahově etnické, ale interpretace je stereotypizující
- neměnné schéma projekce viny – bez ohledu na faktickou spojitost, tj. přímou souvislost s událostmi
- vzorce jsou přítomny ne nutně v obsahu, ale v reakcích
- klíčový znak - prediktivní bias publika

Rozměr intersekcionality

- **etnicita + pohlaví**
 - **mysogynní narativy** - romské ženy zobrazované jako hyperplodné, zneužívající sociální systém, neplnoleté matky či sexuální objekty (body shaming)
- **etnicita + sexuální orientace/genderová identita**
 - druhá nejčastější kombinace etnicita + sexuální orientace/genderová identita

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ Z PRÁVNÍHO HLEDISKA

Hate speech

- Zásadní výzva je privatizace veřejného prostoru obchodníky s budoucím chováním, obchodní model je z principu bezhodnotový, určený ziskem:
 - účinná regulace vyžaduje ukotvení na úrovni EU nebo na úrovni mezinárodní.

DSA

- nové nařízení EU 2022/2065 o jednotném trhu digitálních služeb
- Konec zasahování jen na základě smluvních podmínek, nařízení:
 - zavádí nové procesní mechanismy pro omezování a odstraňování „nezákonného“ obsahu na základě nahlášení: posouzení není závislé na soudním rozhodnutí, ale má vycházet z posouzení nezákonnosti online platformou,
 - zavádí mechanismy, díky kterým se původci obsahu mohou bránit, včetně mimosoudního řešení sporů.

Nedostatky DSA a jeho adaptace

- chybějící jednotná hmotněprávní úprava, např. skutkových podstat trestných činů napříč unií
- nedostatečně efektivní a dostupná soudní ochrana
- chybějící adaptační zákon v ČR
- Výše uvedené se může obrátit proti snahám omezit “hate speech” kvůli nejistotě právního prostředí i možné svévoli online platforem s dopady na legitimní veřejnou debatu.

Zohlednění míry odpovědnosti podle významu

- Člověk, který píše komentář, je až na konci řetězce, klíčová je zodpovědnost platforem při nastavování algoritmů, politické reprezentace při vedení kampaní, médií ve způsobu informování - viz i zkušenost ARA ART s manipulativním zpravodajstvím.

DOPORUČENÍ V OBLASTI PREVENCE A ELIMINACE ŠÍŘENÍ ROMSKÉHO RASISMU/ANTICKANISMU A NENÁVISTNÝCH PROJEVŮ

1

Zavést systematickou podporu mechanismu monitorování projevů nenávisti namířených proti romské menšině, s cílem zajistit pravidelný sběr, vyhodnocování a publikování tematických zjištění o výskytu stereotypů, předsudků a protiromských projevů v online prostředí. Toto opatření by mělo být dlouhodobě integrováno do státních politik a zajištěno stabilním financováním.

2

Provádět pravidelné výzkumy o duševním zdraví romské populace, včetně dopadů romského rasismu/anticikanismu na psychickou pohodu, stigmatizaci a přístup k péči. Tyto aktivity by měly vést k návrhům konkrétních intervenčních mechanismů.

3

Digitálním platformám a správcům sociálních sítí, aby posílili princip vyvozování objektivní odpovědnosti a mechanismy monitorování a odstraňování nenávistných projevů, jakož i transparentní vyhodnocování důsledků tolerování takového obsahu ve veřejném prostoru.

DOPORUČENÍ V OBLASTI PREVENCE A ELIMINACE ŠÍŘENÍ ROMSKÉHO RASISMU/ANTICKANISMU A NENÁVISTNÝCH PROJEVŮ

4

Zavést minimální standardy vzdělávání o protiromském rasismu pro všechny složky veřejné správy a implementovat je jako součást povinného profesního rozvoje.

5

Vypracování a zavedení dlouhodobé komunikační strategie zaměřené na dekonstrukci anticikanistických stereotypů a prevenci šíření nenávistných projevů ve veřejném i online prostoru.

6

Provádět pravidelné výzkumy o duševním zdraví romské populace, včetně dopadů romského rasismu/anticikanismu na psychickou pohodu, stigmatizaci a přístup k péči. Tyto aktivity by měly vést k návrhům konkrétních intervenčních mechanismů.

DOPORUČENÍ V OBLASTI PREVENCE A ELIMINACE ŠÍŘENÍ ROMSKÉHO RASISMU/ANTICKANISMU A NENÁVISTNÝCH PROJEVŮ

7

Implementovat osvětové a informační aktivity ve prospěch romské menšiny zaměřené na zvyšování mediální a právní gramotnosti, které jim umožní rozpoznat, reagovat a bránit se vůči protiromským projevům, dezinformacím a stigmatizaci. Tyto aktivity by měly být součástí systematické, státem koordinované prevence romského rasismu/anticikanismu, s důrazem na dlouhodobost, regionální pokrytí a finanční udržitelnost.

8

Politikům a politikám, aby v rámci zodpovědného jednání veřejných činitelů a činitelek náležitým způsobem dbali na moderaci diskusí na svých online platformách, včas a účinně předcházeli, identifikovali a odstraňovali protiromské projevy.

9

Výslovné zavedení možnosti řešení nemajetkové újmy v přestupkovém řízení.

DOPORUČENÍ V OBLASTI PREVENCE A ELIMINACE ŠÍŘENÍ ROMSKÉHO RASISMU/ANTICKIKANISMU A NENÁVISTNÝCH PROJEVŮ

10

Sjednocování právních řádů napříč EU v oblasti svobody projevu po hmotněprávní stránce, včetně skutkových podstat trestných činů (zřejmě vyžaduje úpravu SFEU)

11

Zvýšení dostupnosti a efektivity soudní ochrany proti zásahům do práv uživatelů ze strany provozovatelů sociálních sítí, aby se předešlo omezování legitimní veřejné debaty a tím pádem i riziku označování boje proti “hate speech” za příčinu tohoto problému

12

Urychlené přijetí adaptačního zákona k DSA, aby se Česká republika vyhnula sankcím za neprovedenou adaptaci a pokračovali jsme v kultivaci právního rámce pro online platformy a odhalování mechanismů jejich algoritmů

COFFEE BREAK

AKTUÁLNÍ VÝVOJ V OBLASTI LEGISLATIVY A OPATŘENÍ PROTI PŘEDSUDEČNÉMU NÁSILÍ A NENÁVISTNÝM PROJEVŮM

Miroslav Crha,

Úřad vlády ČR - Oddělení lidských práv, koordinace, adaptace a integrace

INTERSEKCIONALITA A ROVNÉ ZACHÁZENÍ: VÝZVY A PŘÍLEŽITOSTI V PRAXI

INTERSEKCIONALITA A ROVNÉ ZACHÁZENÍ: VÝZVY A PŘÍLEŽITOSTI V PRAXI

Diskriminace jako trvající problém

- 11% obyvatel Česka má zkušenost, už jen s diskriminací v zaměstnávání má zkušenost přes **50 tisíc lidí**
- **Slepé skvrny (experiment CERGE-EI):**
 - Byt hledali Jiří Hájek, Phan Quyet Nguyen a Gejza Horváth. Hájkovi **odpovědělo 78 % pronajímatelů, příslušníkům menšin jen 41 procent.**
 - Podobně to vypadalo na trhu práce: Člověku s česky znějícím jménem stačilo rozeslat 7,5 přihlášky k pozvání na jeden pohovor, uchazeč s **romským jménem potřeboval 12,5 přihlášky.**

INTERSEKCIONALITA A ROVNÉ ZACHÁZENÍ: VÝZVY A PŘÍLEŽITOSTI V PRAXI

Soudní spory dle antidiskriminačního zákona 2020–2024

Cca 100 případů

vs

2 001 935 věcí řešených civilními soudy

39 zamítnutí žaloby

14 zpětvzetí

4 smír

33 jinak

5 vyhovění konečnému návrhu zčásti

méně než 6 vyhovění konečnému návrhu žalobce

Soudy nemají zkušenost, žalobci nejsou úspěšní.

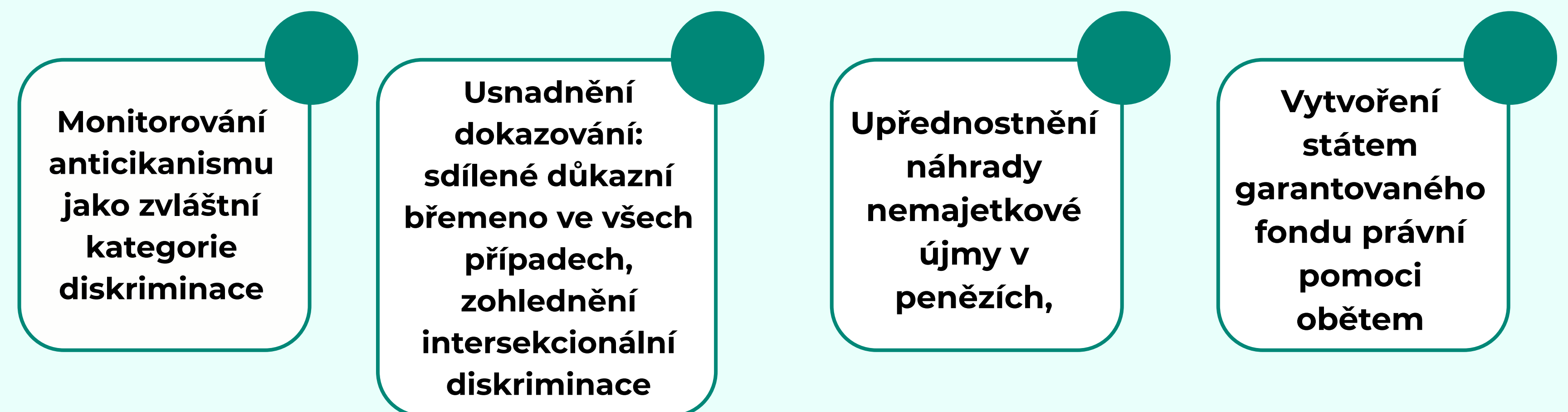
INTERSEKCIONALITA A ROVNÉ ZACHÁZENÍ: VÝZVY A PŘÍLEŽITOSTI V PRAXI

Příčiny

1. Diskriminující osoba nemusí svoje postupy zdůvodnit (ukončení pracovního poměru ve zkušební době, zrušení jízdy taxi, neuzavření smlouvy) - neprokazatelnost
2. Jindy výhodnost napadení nezákonného postupu místo nepojmenované diskriminace (neposkytnutí zdravotní dokumentace)
3. Chybějící záznam explicitně diskriminačního jednání
4. Kritická situace diskriminovaných – snaha vyřešit problém místo vedení sporu s nejistým výsledkem (získat střechu nad hlavou, najít si novou práci, změnit školu nebo nemocnici)

INTERSEKCIONALITA A ROVNÉ ZACHÁZENÍ: VÝZVY A PŘÍLEŽITOSTI V PRAXI

Částečné řešení: Novelizace antidiskriminační legislativy

Monitorování
anticikanismu
jako zvláštní
kategorie
diskriminace

Usnadnění
dokazování:
sdílené důkazní
břemeno ve všech
případech,
zohlednění
intersekcionalní
diskriminace

Upřednostnění
náhrady
nemajetkové
újmy v
penězích,

Vytvoření
státem
garantovaného
fondu právní
pomoci
obětem

Ve spolupráci s organizacemi zapojenými v ROMANONET oslovujeme politické strany
- závazek by mělo obsahovat programové prohlášení vlády.

DĚKUJEME ZA POZORNOST

www.araart.cz | info@araart.cz

Financováno
Evropskou unií

